

Opmerking vooraf: dit correctieadvies vervangt het correctievoorschrift van het College voor Toetsen en Examens niet. Het officiële correctievoorschrift van het CvTE dient te allen tijde te worden gevolgd. Dit correctieadvies biedt alleen houvast bij de correctie van open vragen en de vertaling. Het is vooral bedoeld voor punten waarbij interpretatieverschillen van het correctievoorschrift tot onduidelijkheid kunnen leiden of om de reikwijdte van de opmerking in het correctievoorschrift ‘woorden van overeenkomstige strekking’ te illustreren.

Algemene opmerkingen:

- Een kennelijke verschrijving hoeft het antwoord niet fout te maken. Hierbij denken we aan overschrijffouten bij citaten en het niet-juist spellen van namen.
- Bij de beoordeling van afwijkende citaten geldt algemene regel 3.3. Dat betekent bijvoorbeeld ook dat een toevoeging aan het citaat het antwoord niet per definitie fout maakt.
- Bij de correctie van een kolon geldt dat alle punten verloren gaan als de strekking van de vertaling heel anders of volkomen fout wordt. Zie ook vakspecifieke regel 3.
- Tijdfouten zorgen voor aftrek van één scorepunt, tenzij anders vermeld in het correctievoorschrift of in het geval dat vakspecifieke regel 3 van toepassing is. Op grond van vakspecifieke regel 1 en algemene regel 6 moet eenzelfde tijdfout steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij anders vermeld in het correctievoorschrift.
- Herhalingsfouten in de vertaling, bijvoorbeeld een verkeerde betekenis van een woord, verkeerde naamval of verkeerd getal, moeten op grond van vakspecifieke regel 1 en algemene regel 6 steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij anders vermeld in het correctievoorschrift. De ernst van de fout, -1 of -2, dient bepaald te worden op grond van de vakspecifieke regels 3 en 5.
- Als in het correctievoorschrift een toevoeging tussen haakjes staat, dan is een toevoeging van een deel van de tekst tussen haakjes niet fout, tenzij het correctievoorschrift anders vermeldt.

Vraag 3

De discussie in de vergadering ging over het aantal elementen voor een goed antwoord. Sommigen vonden dat het begrip eufemisme expliciet uitgelegd moest worden. Het correctievoorschrift zegt echter dat “beide onderdelen” juist moeten zijn: deze onderdelen zijn het “bij de bevalling geholpen worden” en het “verbrand worden/omkomen”.

Advies: reken alle antwoorden goed waarin op deze beide onderdelen wordt ingegaan. Wat een eufemisme is, hoeft niet expliciet te worden uitgelegd.

Vraag 5

De discussie in de vergadering ging over het inzicht van Agaue. Sommigen beschouwden als *anagnorisis* haar inzicht dat Dionysus echt een god is. Een *anagnorisis* heeft betrekking op de identiteit van een personage of is een diepgaand inzicht in de realiteit van een situatie. Agaue en haar zussen twijfelen aanvankelijk aan de goddelijke geboorte van Dionysus (26-31) en Dionysus zegt daarvoor wraak te nemen (32-34). Agaue krijgt in regel 1296-1297 inzicht in deze situatie, namelijk dat de godheid Dionysus heeft ingegrepen en hen te gronde gericht.

Advies: reken ook antwoorden goed waarin als anagnorisis het inzicht van Agaue in de goddelijkheid van Dionysus wordt genoemd.

Vraag 8

De discussie ging over de formulering “zaken die moeten gebeuren”. Deze zaken worden geëxpliciteerd door de zinsdelen die afhankelijk zijn van het woord Δεῖ, namelijk πόλιν τήνδ’ ἐκμαθεῖν en ἀπολογήσασθαι μ’. De formulering “gebeuren” is wellicht niet de handigste keuze bij πόλιν τήνδ’ ἐκμαθεῖν, maar het in het correctievoorschrift genoemde antwoord is inhoudelijk het enige juiste. Over de formulering zal de VCN een opmerking maken richting het CvTE.

Advies: reken alleen het antwoord in het correctievoorschrift goed.

Vraag 9b

In het correctievoorschrift wordt als correct antwoord genoemd: “De Thebaanse vrouwen slachten een kudde runderen af.” In dit antwoord wordt niet aan Dionysus gerefereerd. De discussie ging over welke antwoorden vallen onder “woorden van overeenkomstige strekking”. Correct is een verwijzing naar een van de scènes die beginnen bij regel 619, 690, 735 of 920. In regels 100-101 en 1158-1159 worden weliswaar ook gehoornde runderen genoemd, maar is geen sprake van een scène.

Advies: reken ook antwoorden goed waarin scènes uit de Bacchae worden beschreven, waarin een (gehoornd) rund of (gehoornde) runderen een rol spelen.

Vraag 10

In de inleiding op de vraag wordt gesteld dat Dionysus in de ene vertaling bij name wordt genoemd, in de andere vertaling als “vreemdeling” wordt aangeduid. Dit hangt af van het perspectief op dit personage. Een suggestie uit de vergadering was dat het publiek “over de schouder” van Dionysus meekijkt, en dat Dionysus dus hetzelfde perspectief als het publiek inneemt. Het is verdedigbaar om te stellen dat Dionysus weet wie hij werkelijk is, maar Pentheus niet.

Advies: geef ook een scorepunt voor deelantwoorden waarin niet het perspectief van het publiek, maar het perspectief van Dionysus tegenover dat van Pentheus wordt gezet.

Vraag 11b

Vraag 11b is een vervolgvraag op vraag 11a.

Advies: indien een leerling bij 11a een antwoord geeft dat buiten het correctievoorschrift valt, maar bij 11b een correct Grieks woord citeert om naar de bij 11a genoemde gebeurtenis te verwijzen, kan op grond van algemene regel 3.3 dit citaat bij 11b goed worden gerekend (terwijl voor 11a nul scorepunten worden toegekend).

Vraag 17a en 17b

In de vergadering werden veel verschillende suggesties gedaan wat betreft de houding van Dionysus en Pentheus. Een goed antwoord moet een duidelijke omslag beschrijven (jager-opgejaagde, πάσχων-δρῶν, actief-passief etc.).

Advies: reken antwoorden goed waarin deze omslag duidelijk wordt omschreven.

Vraag 18

Hoewel de inleiding op de vraag stuurt op het (eerste deel)antwoord ‘de vrouwen zijn juist niet dronken / drinken helemaal geen wijn’ (zoals in het correctievoorschrift), is het voorstelbaar dat een leerling ‘de inhoud van die informatie’ minder strak verbindt met het lemma ἐξῶνωμένας. Het is niet fout te rekenen als een leerling niet kiest voor een negatief geformuleerd antwoord (‘ze waren juist niet dronken’), maar voor een positief antwoord dat inhoudelijk op hetzelfde neerkomt (bijvoorbeeld: ze waren rustig/ordelijk).

Advies: reken ook antwoorden goed waarin wordt gesteld dat de Bacchanten rustig of ordelijk zijn.

Kolon 27

In de vergadering werd gesuggereerd om één scorepunt af te trekken als ἄγγελον wordt vertaald als “met bericht” (van nieuwe plannen). Aftrek van twee scorepunten lijkt te zwaar, omdat deze vertaling wel betrekking heeft op Creon (het is geen *andere* bode die met een bericht komt).

Advies: trek voor de vertaling van ἄγγελον “met bericht” één scorepunt af.

Kolon 32

De vertaling “en treuzel helemaal niet” werd genoemd als alternatieve vertaling. Dit deel van de zin staat ver weg van ἀνεῖπον. Daardoor zou μέλλειν opgevat kunnen worden als *infinitivus pro imperativo*.

Advies: reken het goed wanneer μέλλειν is opgevat als infinitivus pro imperativo.

Kolon 33

In de vergadering werden verschillende vertalingen voor het woord λόγου gesuggereerd, namelijk woorden (meervoud), bewering, verhaal en gesprek.

Advies: reken alleen de vertaling “woorden” ook goed. De andere vertalingen passen inhoudelijk niet in de context.

Kolon 38

Het correctievoorschrift geeft allerlei mogelijke vertalingen voor het woord ἄτη.

Advies: omdat “verblindings” niet fout wordt gerekend en de context niet volledig bekend is bij leerlingen, mogen alle vertalingen die het woordenboek bij het lemma ἄτη geeft, goed gerekend worden.

Kolon 42

Veel leerlingen vertalen οὐδέν als “niet”.

Advies: reken deze vertaling goed, omdat deze is op te vatten als een synoniem voor “helemaal niet”.

Kolon 43

In de vergadering werd gevraagd of een leerling per se “mijn kind” moet vertalen, of dat de vertaling “een/het kind” ook correct is. In de aantekeningen wordt duidelijk gezegd dat Creon zijn dochter bedoelt.

Advies: reken alleen de vertaling “mijn kind” goed.

Kolon 47

In de discussie waren velen overtuigd van de juistheid van het correctievoorschrift, maar vonden sommigen het weglaten van “en” als vertaling voor δέ passabel. Om alle leerlingen in het land uniform te beoordelen, moet het correctievoorschrift worden gevolgd. De VCN zal met het CvTE het gesprek aangaan over verwachtingen rondom het vertalen van partikels.

Advies: reken alleen de vertaling van het correctievoorschrift goed.